

Árpád-kori kolostortól a régi szemináriumig és tovább...

Beszámoló a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesületének vándorgyűléséről

Rendhagyó módon gyűjteménylátogatással, a vasvári Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény megtekintésével kezdődött idén július 1-jén a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesületének vándorgyűlése, amelyet immár hagyományosan az Egyházi Muzeológusok Egyesületével közösen szerveztünk. Hazánk egyik legrégebbi, jelentős részben a 13. század óta álló kolostorában *Zágorhidi Czigány Balázs* gyűjteményigazgató kalauzolt végig bennünket a rend gyűjteményein, amelyekhez a középkori Vas megyét bemutató kiállítás kapcsolódik. Ezután az egyesületek tagsága Szombathelyre utazott, ahol a MELTE programja közgyűléssel folytatódott. Az elhangzott beszámolók és hozzászólások aktuális egyesületi és szakmai ügyek mellett a levéltári törvény módosításával és közös internetes fejlesztésekkel foglalkoztak.

A helyszínválasztást a domonkos gyűjtemény és a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár utóbbi időben tapasztalt fejlődése, megújult helyiségei, valamint a püspöki látogatóközpont kialakítása is indokolták. A vándorgyűlésnek a felújított Brenner János Kollégium – a régi szeminárium – díszterme adott otthont.

Másnapi konferenciánk első szekciójában a szervnyilvántartással, szervellenőrzéssel és általában a gyűjtőterületi munkával kapcsolatos jó gyakorlatokba avatott be bennünket elsőként *Haraszi Viktor*. Budapest Főváros Levéltára főigazgató-helyettese az oktatási és egészségügyi intézményekre hívta fel a közönség figyelmét, amelyek iratait egyházi levéltárak is gyűjthetik majd a várható törvénymódosítás után. Közelmúltbéli esetekkel megvilágítva szóba került, hogy közirat sosem válhat magánirattá, illetve hogy az iratképző nem válogathat a fondok egyes elemei között, azt egészben kell átadni a levéltár számára. Nem került el olyan kényes témák említését sem, mint például az egyes egyházi iratképzők állami levéltár által lefolytatott ellenőrzéseinek kérdése. *Nagy Szabolcs*, az MNL Veszprém Megyei Levéltárának igazgatóhelyettese hasonló tapasztalatokról számolhatott be: az oktatási intézmények jobbára kevés maradandó értékű iratot adnak át, míg az eleve alulfinanszírozott egészségügyi és szociális intézmények óriási mennyiségű anyaga általában siralmas állapotok között, a levéltárak elől elzártan tárolódik. Tovább ront a helyzeten, hogy utóbbiak esetében a selejtezési és a joggyakorlat egyaránt kiforratlan (személyiségi jogok). A fenntartó-váltáson átesett intézmények iratainak sorsát ugyancsak érintette az előadó, amely kérdéskör tulajdonképpen a fond megbonthatatlanságának szakmai alapelvét feszegeti.

Cseh Gergő Bendegúz vezető szakfelügyelő az országos tapasztalatok alapján több érdekes tényről számolt be, mint olykor hiányzó, sokszor nem naprakész és eltérő módszertan szerint készülő szervnyilvántartások, a raktári vagy más kapacitási gondok miatt megoldatlan iratátvételek. A levéltárak dolgát nem könnyíti meg az állami intézményrendszer és cégek gyakori átszervezése, ahogyan az egységes nyilvántartó szoftver hiánya sem. Felhívta a figyelmet, hogy bár a szakfelügyelet ellenőrzési programja az utóbbi években erre külön nem tért ki, mégis feltűnő az egyes egyházi levéltárakban őrzött köziratok nagy mennyisége. Ennek ellenére szervellenőrzési terv vezetését nem feltétlenül tartotta szükségesnek az egyházi levéltárak körében. Az előadásokat kiadványbörze követte, ahol ezúttal zömmel dunántúli és Duna menti katolikus gyűjtemények kiadványait mutatták be a kollégák.

Az idei vándorgyűlésen ismét helyet kapott a szakma vezető képviselőivel tartott kerekasztal beszélgetés. *Cseh Gergő Bendegúz* (MLVT elnök), *Kenyeres István* (MLE elnök), *Hermann István* (NKA Közgyűjtemények Kollégiuma) és *Vajda Tamás* (MFLSZ elnök) vettek részt ezen *Koltai András* MELTE elnök moderálásával. A raktárkapacitás hiánya, a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia és a közalkalmazotti bértábla mellett egyes fejlesztési irányok is szóba kerültek. Utóbbiak kivételével azonban a közönség nem lett sokkal tájékozottabb, mivel az állami szervek részéről – akkor még – nem érkezett megfelelő információ a szóban forgó kérdésekről.

A szakmai program délután a nemzetközi szekcióval folytatódott. *Melega Miklós*, az MNL Vas Megyei Levéltára igazgatója az évek óta mintaszerűen működő szlovén–magyar levéltárközi együttműködést mutatta be, amely kutatótáborok, kiadványok és legutóbb az e-Documenta Pannonica program (http://mnl.gov.hu/mnl/vaml/e_documenta_annonica) révén erősíti a helyi identitást. Ezután *Vajk Ádám*, a Győri Egyházmegyei Levéltár igazgatója a Kismartoni Egyházmegyei Gyűjteménnyel, míg *Stevan Mačković*, a Szabadkai Történelmi Levéltár igazgatója a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltárral folyó közös munkáról számolt be, amelyek középtávú eredménye a burgenlandi és vajdasági plébániák anyakönyveinek közzététele lesz az egyházi levéltárak közös e-kutatási platformján, a már bejártott IT-háttérrel. Mindez jó példája annak, hogy nagy pályázatok híján, saját forrásokból, kis lépésekkel is komoly szakmai teljesítményekre vagyunk képesek.

A konferencia keddi programja a székesegyháznak, a Szombathelyi Egyházmegye gyűjteményeinek és látogatóközpontjának megtekintésével, majd *Kiss Gábor*, a Savaria Múzeum régészének vezetésével rendhagyó, esti városnézéssel zárult. A vándorgyűlés utolsó napján végül burgenlandi és stájer kiránduláson folytattuk a szakmai és baráti eszmecestrét.

Vajk Ádám